

ПІДГОТОВКА ДО ДОПИТУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Плосконос А.І., ад'юнкт докторантури та аспірантури НАВС.

Важливе місце у процесі збирання доказової інформації в межах кримінального провадження безперечно належить такій слідчій (розшуковій) дії – як допит. Фактично без проведення допиту не відбувається жодне досудове розслідування, тому саме допит, по праву, вважається однією із найбільш розповсюджених слідчих (розшукових) дій.

Актуальні організаційно-правові, процесуальні, тактичні та психологічні аспекти допиту, досліджували такі відомі вчені криміналісти та процесуалісти як: В.П. Бахін, Р.С. Белкін, В.М. Биков, В.К. Весельський, В.Г. Гончаренко, В.Є. Коновалова, В.С. Кузьмічов, В.В. Тищенко, Л.Д. Удалова, В.Ю. Шепітько, М.П. Яблоков, проте ґрунтовних теоретичних досліджень особливостей, пов'язаних із тактикою допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій з урахуванням сучасних умов та апробації отриманих результатів у практичній діяльності не проводились.

Високі інформативні можливості, простота, швидкість отримання результату, характеризують допит як результативну слідчу (розшукову) дію, з іншого боку - відсутність вичерпних даних про подію, можливість виникнення негативних обставин та протидія з боку допитуваних осіб незалежно від їх процесуального статусу, відносять допит до категорії найскладніших слідчих (розшукових) дій.

Разом з тим, необхідно зазначити, що у більшості випадків ефективність зазначеної слідчої (розшукової) дії та її результати зумовлені не лише сприятливою слідчою ситуацією та наявністю достатньої кількості вихідної інформації, яка дозволить висувати

конкретні версії з приводу вчиненого правопорушення, а і професійною майстерністю слідчого, наявністю у нього значного досвіду роботи, його умінням правильно підготуватись допиту та організувати проведення допиту, встановити психологічний контакт та обрати правильну тактику дій.

Особливості допиту у кримінальних провадженнях про злочини, що вчиняються організованими злочинними групами та злочинними організаціями, багато в чому обумовлені колом тих обставин, які необхідно з'ясувати слідчому (предметом допиту). Причому необхідно зазначити, що предмет допиту визначений предметом доказування. У зазначеній категорії кримінальних проваджень, особливості предмета допиту полягають саме у встановленні тих даних, що належать до групового суб'єкта злочину, групових дій, даних, що дозволяють не лише констатувати факт учинення злочину групою, але й одержати про неї максимально повне уявлення, індивідуалізувати роль і вину кожного з її учасників. Відповідно дуже важливо одержати відомості про організаторів і керівників злочинного співтовариства (групи), а від них – про цілі його створення, про обсяг злочинної діяльності, його структуру, способи залучення нових членів, корупційні зв'язки тощо.

У криміналістичних джерелах зустрічаються різноманітні підходи до організації тактичних заходів на підготовчій стадії допиту. Але безсумнівно залишається той факт, що відсутність належної підготовки, не забезпечення всіх необхідних умов, в подальшому негативно відображається та якості проведення допиту, або взагалі унеможливить досягнення мети. Прикладами безвідповідального ставлення до підготовчого етапу допиту, можуть бути факти пов'язані із неотриманням інформації про наявність співучасників у вчиненні злочину або інформації, яка допомогла би встановити їх місце знаходження, про місце знаходження або місця збуту викраденого майна, про окремі (додаткові) епізоди злочинних діяльності, тощо.

Організаційно-тактичні заходи, спрямовані на підготовку слідчого до допиту, обумовлюють отримані результати, тобто визначають якість проведення допиту на підставі отриманої доказової

інформації та впливають на швидкість, всебічність та об'єктивність розслідування в цілому. Тобто ретельна підготовка до проведення допиту є запорукою досягнення тактичної мети.

Узагальнення слідчої практики дозволяє дійти висновку, що в більшості випадків, нехтування слідчими, внаслідок різних причин, проведенням організаційно-тактичних заходів в межах підготовчого етапу допиту, негативно впливає на стан розслідування в цілому, в більшості випадків призводить до втрати доказової інформації, порушення процесуальних строків, тощо.

Процес обрання та проведення слідчим в ході розслідування злочинів вчинених організованими злочинними групами та злочинними організаціями організаційно-тактичних заходів, спрямованих на забезпечення якісної підготовки до допиту учасників таких груп повинен відбуватись із врахуванням їх окремих характеристик, а саме: стабільності складу, наявності сформованої та чіткої психологічної структури з конкретним розподілом ролей, спланованості, високої конспіративності та тривалості злочинної діяльності.

Водночас застосування найбільш ефективних прийомів та методів під час проведення допитів учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій є передумовою удосконалення та осучаснення окремих методик розслідування злочинів в цілому, оскільки боротьба з організованою злочинністю є однією з найбільш актуальних проблем сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бахін В.П. Тактика допиту : [навч. посіб.] / В.П. Бахін, В.К. Весельський. – К. : Правник, 1997. – 64 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.С. Шумила. – К. : Юстиніан, 2012. – 1224 с.
3. Особливості провадження допиту підозрюваного (обвинуваченого) з метою недопущення тортур та інших порушень прав людини : [посібник] / В.К. Весельський, В.С. Кузьмічов, В.С. Мацишин,

А.В. Старушкевич. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. – 148 с.
4. Чаплинська Ю.А. Підготовка до допиту як необхідна умова якісного проведення слідчої дії / Ю.А. Чаплинська // Вісник Академії митної служби України. С. Право : науковий журнал. - 2012. - № 2. - С. 89-95.